

PEAKANYO LE SELOTAMOHLALA TŠA LENANEOPEAKANYO LA NGWAGA (ATP) LA GO BOETŠA SEKENG

2021 - 2023

LELEME LA GAE: SEPEDI

MPHATO 3 KOTARA 2

Go thuša barutiši le baithuti go fihlelela dithuto tšeo ba
šaletšego go tšona, le go ba dinkgwete tša diteng tše
diswa le go ihlamba ka mabokgoni a bokamoso.

- Hle lemoga gore Lenaneothuto leo le beakantšwego la LELEME LA GAE LA SEPEDI leo le akaretšago mananeothuto a tšatši ka tšatši, dipukukgolo, matlakalatšhomo a go bala le didirišwa tša ka phapošing di ka kgona go fegollwa letlakaleng la www.nect.org.za
- Le ke letlakala leo le sa lefelwego gomme se se ra gore o ka kgona go fegolla ditokomane ntle le datha.
- O ka kgona go šomiša tokomane e nnoši o se na lenaneothuto leo le beakantšwego.

basic education
Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Peakanyo le Selotamohlala tša Lenaneopeakanyo la Ngwaga (ATP) la go Boetša Sekeng

Leleme la Gae: Sepedi

Mphato 3 Kotara 2

Diteng

Matseno	1
Dinyakwa tša mananeopeakanyo a ngwaga a thuto (ATP) a go boetša sekeng	2
Mabokgoni a leleme la gae	2
Diteng tša Leleme la gae	2
Ditumatlhaka le go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	2
Go tšweletša setlwaedi sa go ithuta polelo	5
Setlwaedi seo se šišintšwego sa thuto ya motheo sa Leleme la gae sa beke le beke	6
Mešomo yeo e šišintšwego ya SEHLOPHA SA MOTHEO YA LELEME LE GAE (yeo e bolelago ka dinyakwa tša ATP)	7
Ditumatlhaka Le Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa	16
Lenaneo la ditumatlhaka: leleme la gae: Sepedi	17
Foreimi ya peakanyo le selota mohlala	21
Tabakgolo 1	22
Tabakgolo 2	24
Tabakgolo 3	26
Tabakgolo 4	28
Tabakgolo 5	30
Lenaneo la teko	32
Lenaneotekolo: Sehlopha sa Motheo, Leleme la gae	32
Teko ya thuto	33
Go Šomiša Diruburiki	33
Phetolelo	34
Teko ya thuto: Karata ya meputso	35
MPHATO 3 Kotara 2: Mohlala wa mošomo wa teko ya semmušo	36

Matseno

Thobela barutiši mephathong ya motheo,

Leuba la COVID-19 le re tlogetše le thlotlo e kgolo kudu thutong. Ge re boela go thuto yeo e tlwaelegilego ya ka mehla, re swanetše gore ka moka re šome ka thata le ka bohlale gore thuto ya rena e kgone go hlapologelwa.

Se se bohlokwa kudu dithutong tša motheo moo bana ba swanetšego go ithuta mabokgoni a motheo a go bala le go ngwala. Afrika Borwa e ya go hloka gore o kgone go ruta bana mabokgoni a, gore bana ba se kgone go bala fela eupša ba tle ba kgone le go 'balela go ithuta'.

Tokomane ye, e hlamilwe ka tsela yeo e lego gore e tla go thuša gore o fihlelele se. Re na le boitshepo bja gore ge o ka latela peakanyo ye ka tatelano ya yona, o ka kgona go buša nako yeo e re lahlegetšego ya go ruta le go ithuta gomme o fihliše bana go legato leo re nyakago gore ba be go lona.

Re rata go go leboga pele ga nako ka maikemišetšo a gago le go šoma ka thata ka mokgwa woo go hlokagalago go wena.

O tloga o aga setšhaba e le ka nnete.

Re le lakaletša tše botse fela kotareng yeo e tlogo,

Sehlopha sa DBE/ NECT

Dinyakwa tša mananeopeakanyo a ngwaga a thuto (ATP) a go boetša sekeng

- Go na le dibeke tše 10 mo go di ATP tša DBE tša go boetša sekeng tša kotara ya 2.
- Mo tikolong yenngwe le yenngwe ya ditikologo tše 5 tša beke tše pedi, dikarolo ka moka tša go ithuta polelo di swanetše go akaretšwa ka tsela ye, go šomišwa bonnyane bja nako:

BONNYANE BJA NAKO YEO E ABILWEGO YA SEPHOLEKE (CAPS)	MPHATO 1	MPHATO 2	MPHATO 3
Go theeletša le go Bolela	Metsotso ye 45	Metsotso ye 45	Metsotso ye 45
Go bala le ditumatlhaka	Di iri tše 4 le metsotso ye 30	Di iri tše 4 le metsotso ye 30	Di iri tše 4 le metsotso ye 30
Mongwalo	Iri ye 1	Metsotso ye 45	Metsotso ye 45
Go ngwala	Metsotso ye 45	Iri ye 1	Iri ye 1
PALOMOKA	DI IRI TŠE 7	DI IRI TŠE 7	DI IRI TŠE 7

Mabokgoni a leleme la gae

- ATP ya go boetša sekeng ya Leleme la gae, e beakantšwe ka tsela yeo e lego gore e tla laetša morutiši gore ke mabokgoni afe ao a swanetšego go aga go karolo enngwe le enngwe ya polelo.
- Go bohlokwa go lemoga gore dibekeng tše dingwe le tše dingwe tše pedi, mabokgoni ao a swanetšego go tšweletšwa a swana go karolo enngwe le enngwe. Se se ra gore go na le poeletšo e ntši gore mabokgoni a kgone go tšweletšwa.

Diteng tša Leleme la gae

- Go tikologo enngwe le enngwe ya beke tše pedi, barutiši ba swanetše go kgetha tabakgolo.
- Tabakgolo ye ke yona e tla tlhathago diteng tša tikologo yeo.
- Ka mohlala, Ge morutiši a ka kgetha tabakgolo yeo e rego '**ka moka re ya sekolong**', ke moka diteng ka moka di swanetše go tswalana le tabakgolo ye, go akaretša le:
 - Tlotlontšu** yeo e rutwago, mohl.: **bala, kgokaganya, fapantšha, ithuta, Tšhaena, mphato wa 3** bj.bj.
 - Dikoša goba merumokwano** yeo e rutwago, mohl.: **Ke rata go bala le go ngwala**
 - Kanegelo ya **Go bala mmogo goba go bala ka go abelana** yeo e balwago, Mohl.: Kanegelo yeo e bitšwago: **Mphato wa boraro Afrika borwa le Tšhaena!**
 - Mošomo wa go ngwala** woo barutwana ba swanetšego go o dira mohl.: **Ngwala ditemana tše pedi ka seo baithuti ba se dirago Afrika borwa le Tšhaena.**

Ditumatlhaka le go bala ka sehlopha sa go hlahlwa

- Diteng fela tše di sa amanego le tabakgolo ke ditumatlhaka le lenaneo la go bala ka sehlopha sa go hlahlwa.
- Gore bana ba tle ba kgone go ithuta go bala, ba swanetše go rutwa medumo ya polelo ka tatelano le go kopantšha le go kgaogantšha medumo yeo.
- Ke moka, ba swanetše go itlwaetša go bala mantšu le dikanegelo ba šomiša tsebo ya bona ya ditumahlaka go bitša mantšu.

A re bone gore ke mabokgoni afe le diteng dife tšeo di tšwelelago ka gare ga ATP ya MPHATO 3 KOTARA 2:

KAKARETŠO YA ATP YA GO BOETŠA SEKENG: MPHATO 3 KOTARA 2	
GO THEELETŠA LE GO BOLELA	
1	Bolela ka ga maitemogelo a gagwe, mohlala, o bolela ditaba, o tšweletša maikutlo le dikgopolo tša gagwe.
2	O theeletša dikanegelo, direto e dikoša gomme o tšweletša maikutlo ebile o fa mabaka.
3	Theeletša tatelano ye e raraganego ya ditaelo gomme a araba ka tshwanelo
4	šomiša leina le diswantšho tša kanegelo go phopholetša gore go tlo direga eng.
5	Dira hlaloso ka molomo go hlaloša le go bapetša dilo.
6	O šišinya ditharollo tša bothata.
7	Bolela ka ga maitemogelo a gagwe, mohlala, go bolela ditaba a ntšha maikutlo le dikakanyo
8	Theeletša dikanegelo, direto le dikoša gomme a ntšha maikutlo ka ga dikanegelo, direto le dikoša, a efa mabaka
9	Ka thušo, o naganela pele seo se tlogo direga mo kanegelong, mohlala, “Lebelela leina le bontle bja puku. O nagana go re go tlo direga eng”
10	Nyakišiša lebaka le phetho ka kanegelong a šomiša makopanyi, bjalo ka, “ka gore”, bana ba wele leporogong ka gore.....
11	Šomiša polelo go nyakišiša le go utolla, a šišinya ditlhatlolano ‘Ke nagana gore e ka (ba) ...’ ‘Ge ... gona ...’
12	Botšiša dipotšišo go hlalošiša, go beakanya le go hwetša tshedimošo ka ga mošomo
13	Sekaseka, bapetša le go fapantšha tshedimošo, mohlala, mekgwa ya ngwana ya go ja le ya kgabo/tšhwenyana
14	kwešiša le go šomiša polelo ya maleba ya dithuto tše di fapanego, mohlala, Mabokgoni a Bophelo
15	šišinya tharollo ya bothata, kudu palontšu ka go Mmetse
16	šomiša polelo go nyakišiša le go fatolla, ka mohlala,
17	leka go humana sebakwa le ditlamorago kanegelong ebile o šomiša lekopanyi la ka gobane
18	hlaloša le go fapantšha a bolela ka molomo.
19	Tšea karolo go dipoledišano gomme a fa dikgopolo tša gagwe.

DITUMATLHAKA	
Temošo go morutiši:	
• <i>Netefatša gore o kopantšha le go kgaogantšha mantšu:</i> • <i>Go theeletša ka tsebe (temogo ya ditumatlhaka)</i> • <i>Ka tsebe le ka pono (DITUMATLHAKA)</i>	
1	Lemoga modumo wa tlhakapedi ge o dira /w/ le /y/ (mohlala. Leboa>le owa /le oya ; boa> owa / oya)
2	Lemoga gore mopeleto wa go swana o ka emela tumatlhaka ya go fapana, mohlala, bona le pona , boroto le moroto
3	Šomiša mantšu ao a bitšwago go swana ka mafokong efela a na le ditlhalošo tša go fapana, mohlala, fihla (tate o fihla bošego; mma o fihla nama)
4	Bopa mantšu a šomiša mabokgoni a tumatlhaka yeo a ithutilego yona ngwaga wo
5	Peleta mantšu ka mokgwa wa maleba a šomiša tsebo ya tumatlhaka mo go melekwana ye e sego ya semmušo, go piletšo le go mešomo ka moka ya go ngwalwa
6	Lemoga le go šomiša merumokwano
7	Bopa mantšu a dinoko tše tharo, tše nne le tše tlhano ka go šomiša ditumammogo tša modumo wa tlhakapedi le
8	Ditumanošapedi tša go swana le tšeo di rutilwego mo kotareng ye, mohlala, tl-atša, hl-atša, tl-oša; paale, kaakang, meetlwa, bj.bj.

- 9** Ngwala mafoko a mararo a makopana ao a a bileditšwego ke morutiši
- 10** O a lemoga le go bala.
- a** tumatlhaka ye nngwe e ka emelwa ke kgetho ye e fapanego ya mopeleto bjalo ka
 - b** maihlo > mahlo,
 - c** maino>meno ai>e
 - d** baetši>betši ae>e
 - e** Lemoga le go bala mantšu a go ba le ditumanošipedi tša go swana tše ba ithutile go mphato wa 2
 - f** Ditumammogo le ditumanošipedi tše ba ithutago go mphato wa 3

MONGWALO

- 1** O šomiša didirišwa tša mongwalo gabotse
- 2** O ngwala mafoko gabotse ka mongwalo woo o bonagalago ka go gatiša le ka mothikitho goba mongwalo wo o kgomaganego.
- 3** Mohuta wa mongwalo o tla laolwa ke pholisi ya sekolo ya mongwalo goba ya Profense
- 4** O a hlama, o kopolla gomme o ngwala ka mothikitho goba mongwalo wo o kopanego
- 5** O hlama ditlhaka tše kgolo le ditlhaka tše nnyane ka moka ka tshwanelo le ka thelelo ka go mongwalo wo o kgomaganego goba mothikitho
- 6** O šomiša popego ya ditlhaka ya maleba go mešomo ka moka ye e ngwadilwego
- 7** O ngwalolla mantšu ka tshwanelo go tšwa go methopo ye e fapanego, k.g.r. boto, meseto, dikarata tša mantšu ka lebelo le le okeditšwego go mongwalo wo o kgomaganego goba mothikitho
- 8** O dira phetogelo go ya go mongwalo wo o kgomaganego goba mothikitho go dikgatišo ka moka tše di rekhotalwego, k.g.r. letšatši, leina la gagwe le ditšweletšwa tša gagwe tše di ngwadilwego. Leka go ngwala ka mongwalo wo o kgomaganego goba mothikitho.

GO BALA KA SEHLOPHA SA GO HLAHLWA

Dintlha tša morutiši:

- *Bea baithuti ka dihlopha tša bokgoni bjo bo swanago bja go bala.*
- *Kgetha segwalwa/puku yeo e swanetšego maemo a sehlopha se sengwe le se sengwe.*
- *Theeletša leloko le lengwe le lengwe la sehlopha ge le bala gomme o mo thuše ge a le gare a bala.*

- 1** O bala ka setu gape o balela le godimo go tšwa go puku ya sehlopha sa go hlahlwa le morutiši. Se se ra gore sehlopha ka moka se bala kanegelo yeo e swanago
- 2** O šomiša ditumatlhaka, bokgoni bja go bileletša le go go fetleka popego ge a bala.
- 3** O šomiša mekgwa ya go iphošolla ge a ngwala
- 4** O a itekola ge a bala gomme o lemoga temogo ya mantšu le kwešišo
- 5** O šomiša mekgwa ya go iphošolla ge a bala , go swana le: Go bala gape, go khutšanyana, go itlwaetša lentšu pele o le balela godimo
- 6** O šomiša dithalwa dikanegelong go oketša kwešišo
- 7** O kwešiša tšhomišo ya maswaodikga (dikhutlo, difegelwana, maswaopotšišo le maswao makalo le ditsebjana) ge a balela godimo
- 8** O bala ka thelelo ye e tseneletšego le tlhagišo

GO IPALELA

- 1** O a ipalela: dipuku tša dikanegelo go tšwa sekhutlwaneng sa ka phapošing sa go bala, O bala ka boemo bja maleba bja go ipalela.
- 2** O balela godimo ge a balela molekane
- 3** O bala dingwalwa tša gagwe le tša ba bangwe

GO BALA MMOGO/ GO BALA KA GO ABELANA

- 1 O šomiša pukuntšu go hwetša mantšu a maswa le dithlathollo.
- 2 O bala puku goba sengwalwa seo se godišitšwego le phapoši ka moka le morutiši / O a theeletša le go latela ge morutiši a bala
- 3 O hlaloša moanegwathwadi le kgopolokgolo ya kanegelo
- 4 O araba dipotšišo tša maemo a godimo tšeo di thelwego go sengwalwa seo se badilwego.
- 5 O ahlaahla tatelano ya ditiragalo, lefelo, sebakwa le ditlamorago
- 6 O šomiša diteng le dinomoro tša matlakala go hwetša tshedimošo
- 7 O šomiša tshedimošo go tšwa go sengwalwa sa bontšha go swana le mmepe
- 8 O šomiša methopo ya tshedimošo, ka mohlala, dipuku tša bokgobapuku le tshedimošo go tšwa go maloko a setšhaba
- 9 O šomiša mantšu a bohlokwa le dihlogo go hwetša tshedimošo go dingwalwa tšeo e sego tša boikgopolelo

GO NGWALA

Dintlha tša morutiši:

- O šomiša mešomo ya go bala mmogo goba go bala ka go abelana go dira tšhupetšo ya mokgwa wa go ngwala (peakanyo, go ngwala ga pele, go rulaganya le go phatlalatša).
- Efa bana mesetwana goba foreimi ya go ngwala go thuša bana go ngwala dikanegelo tša bona

- 1 O tšea karolo go poledišano ya go kgetha sehlogo
- 2 O aga bobolokelo bja gagwe bja mantšu le pukuntšu ya mong a šomiša maletere a mathomo a lentšu
- 3 O balela mogwera goba sehlopha sengwalwa sa gagwe
- 4 **O feleletša mošomo wa go ngwala woo o akaretšago, peakanyo, kakanywa, go rulaganya le go phatlalatša:**
 - a ngwala kanegelo ya gagwe goba kanegelo yeo e tlwaelegilego goba sengwalwa se sengwe sa bokgoni sa mafoko ao e ka bago bonnyane ba 10.
 - b ngwala sengwalwa sa bonnyane ditemana tše pedi ka kanegelo ya boithlamelo goba ditaba tša gagwe
 - c ngwala le go dira sethalwa sa go ngwala kanegelo ya phapoši
 - d ngwalwa tekodišišo e kopana ya puku
 - e O fetša beke e tee a ngwala pukutšatši, a laetša boemo bja tša boso le karolo e tee ya tshedimošo enngwe
- 5 **O a lemoga le go šomiša polelo botse go akaretša le:**
 - a Maina, mahlaodi, madiri le mahlathi
 - b Go šomiša popopolelo gabotse gore batho ba kgone go bala le go kwešišo seo se ngwadilwego
 - c šomiša tsebo ya tumatlhaka le melao ya mopeleto go ngwala mantšu ao a sego a tlwaelega
 - d Maswaodikga ao a nepagetšego: ditlhakakgolo, dikhutlo, maswaopotšišo, maswaomakalo le ditsebjana.
 - e O šomiša mabaka ao a sego bonolo, lebaka la bjale le lebaka leo le fetilego tšweledi.

Go tšweletša setlwaedi sa go ithuta polelo

- Tsela enngwe e kaone kudu ya go netefatša gore o šomiša nako yeo e abilwego gabotse gore o kgone go fetša mabokgoni ka moka ao a lego ka gare ga ATP, ke go tšweletša setlwaedi sa go ithuta polelo.
- Ka tlase go na le setlwaedi seo se šišintšwego sa beke le beke, seo se ka šomišwago tikologong ya beke tše pedi
 - Setlwaedi se se šomiša nako BONNYANE BJA NAKO yeo e abetšwego Leleme la gae (Di iri tše 7)
 - Setlwaedi se se rulaganyatšwego gore se ka šoma mephatong ka moka

Setlwaedi seo se šišintšwego sa thuto ya motheo sa Leleme la gae sa beke le beke

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	NAKO: PALOMOKA	NAKO: GO THEELETŠA LE GO BOLELA	NALO: GO BALA LE DITUMAHLAKA	NALO: MONGWALO	NAKO: GO NGWALA
Mošupologo	GO THEELETŠA LE GO BOLELA	Bomolomo	metsotso ye 15	metsotso ye 15			
	MONGWALO	Teko yeo e sego ya molao	metsotso ye 15		metsotso ye 15		
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ka go abelana	15 metsotso ye		15 metsotso ye		
	GO NGWALA	Go ngwala ka go abelana le mokgwa wa go ngwala	metsotso ye 30				metsotso ye 30
Labobedi	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	metsotso ye 30		metsotso ye 30		
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Ruta medumo ye meswa le mantšu	metsotso ye 15		metsotso ye 15		
	MONGWALO	Ruta medumo ye meswa le mantšu	metsotso ye 15			metsotso ye 15	
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ka go abelana	metsotso ye 15		metsotso ye 15		
Laboraro	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	metsotso ye 30		metsotso ye 30		
	GO THEELETŠA LE GO BOLELA	Bomolomo	metsotso ye 15	metsotso ye 15			
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Ruta mantšu a maswa le medumo	metsotso ye 15		metsotso ye 15		
	MONGWALO	Ruta ditlhaka a maswa le mantšu	metsotso ye 15			metsotso ye 15	
Labone	GO NGWALA	Go ngwala ka go abelana le mokgwa wa go ngwala	metsotso ye 30				metsotso ye 30
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	metsotso ye 30		metsotso ye 30		
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go itlwaetša ditumatlhaka	metsotso ye 15		metsotso ye 15		
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ka go abelana	metsotso ye 15		metsotso ye 15		
Labohlano	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	metsotso ye 30		metsotso ye 30		
	GO THEELETŠA LE GO BOLELA	Bomolomo	metsotso ye 15	metsotso ye 15			
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go boeletša ditumatlhaka	15 metsotso ye		15 metsotso ye		
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ka go abelana	15 metsotso ye		15 metsotso ye		
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	30 metsotso ye		30 metsotso ye		
			Di iri tše 7	metsotso e 45	Di iri tše 4 le metsotso e 30	metsotso e 45	Iri e 1

Naa o a bona gore kabo ya nako ya karolo ye nngwe le ye nngwe e nepagetše?

Mešomo yeo e šišintšwego ya SEHLOPHA SA MOTHEO YA LELEME LE GAE (yeo e bolelago ka dinyakwa tša ATP)

- Ka lebaka la gore bokgoni bjoo bo swanago bo swanetše go tšweletšwa, ekaba kgopolo e kaone go dira mešomo yeo e swanago beke le beke.
 - Se se netefatša gore o akaretša mabokgoni ka moka ao a hlokalago go ya ka ATP
 - Gape e dira gore go ruta le go ithuta go sepele gabotse. Ge bana ba šetše ba tlwaetše mešomo ye. Ga go sa hlokega nako ye ntši ya go hlalosa.
- Peakanyo yeo e latelago e šišinya mešomo yeo o ka tlwaelago go e dira beke le beke gore o kgone go fihlelela dinyakwa tša ATP.
- Moo mabokgoni a itšego goba diteng di swanetšego go akaretšwa (go ya ka ATP), tše le tšona di akareditšwe.
- Temošo: Barutiši ba swanetše go šomiša pukutšhomo ya DBE moo go swanetšego.

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Mošupologo	GO THEELETŠA LE GO BOLELA	Mešongwana ya bomolomo	• Hlagiša tabakgolo • Ruta mantšu a mararo a tlotlontšu ya tabakgolo • Ruta koša goba morumokwano • Baithuti ba oketša mantšu ka gare ga dipukuntšu tša bona
	MONGWALO	Teko yeo e sego ya semolao	• Efa baithuti teko yeo e sego ya semolao go bona ge eba ba gopola medumo le mantšu tšeo di rutilwego peleng • Lebelela mongwalo- mothikitho, go hlama ditlhaka, ditlhakagolo, dikgoba • Kgopela baithuti go ngwala mantšu a 10 go tšwa go mantšu a ditumatlhaka le mantšupono ao a rutilwego
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ Go bala ka go abelana PELE RE BALA	• Pele re bala • Laetša baithuti diswantšho tša kanegelo • Ba kgopele ba go botše gore go diragala eng • Ba kgopele gore ba dire dikakanyo • Ba kgopele gore ba lemoge lefelo la ditiragalo

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Mošupologo	GO NGWALA (Beke 1 ya tikologo 1)	Go ngwala mmogo le mokgwa wa go ngwala: PEAKANYO	• Botša barutwana sehlogo sa go ngwala • Botša barutwana tiro ya go ngwala yeo o e kgethilego, mohl: a ngwala kanegelo ya gagwe goba kanegelo yeo e tlwaelegilego goba sengwalwa se sengwe sa bokgoni sa mafoko bonnyane ba 10. b ngwala sengwalwa sa bonnyane ditemana tše pedi ka kanegelo ya boithlamelo goba ditaba tša gagwe c ngwala le go dira sethalwa sa go ngwala kanegelo ya phapoši d ngwalwa tekodišišo e kopana ya puku e O fetša beke e tee a ngwala pukutšatši, a laetša boemo bja tša bosole le karolo e tee ya tshedimošo enngwe • Laetša baithuti mekgwa ya go BEAKANYA Go ngwala ba šomiša maano a go fapana a Go Ngwala, mohl.: a Go bolela le molekane b Go hlama mmaphlogo c O šomiša foreimi ya peakanyo • Botša baithuti gore ba feleletše dipeakanyo tša bona (Ba se ke ba kopisa)
	GO NGWALA (Beke 2 ya tikologo 1)	Go ngwala mmogo le mokgwa wa go ngwala: RULAGANYA	• Ngwala sengwalwakakanywa letlapeng • Ngwala lenaneotekolo la go rulaganya letlapeng leo le akaretšago dintlha ka: a Go šomiša difegelwana le go ngwala lenaneo b šomiša lebaka la lebjaletšweledi le lebaka leo lefitilego tšweledi. c Maina, mahlaodi, madiri le mahlathi • Laetša baithuti go RULAGANYA dingwalwa tša bona ba šomiša lenaneotekolo (go ngwala mmogo) • Botša baithuti gore ba rulaganya dingwalwa tša bona goba tša balekane.
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala sehlopha sa go hlalwa DIHLOPHA TŠE 2 METSOTSO E 15 SEHLOPHENG	• Dudiša baithuti gabotse ba sware mošomo wa ditumahlaka goba wa go bala (ka bobedi goba go ipalela) • Balang go tšwa dipadišong goba pukutšhomong ya DBE (Sehlopha sa bokgoni bjoo bo swanago) • Bušeletša mantšu a ditumatlhaka le mantšupono le sehlopha • Efa sehlopha sengwala seo se ba lekanego go ya ka boemo bja bona. • Theeletša moithuti yo mongwe le yo mongwe a bala ka bo yena.

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Labobedi	GO BALA & DITUMATLHAKA	Ruta modumo wo moswa le mantšu	• Šoma ka tatelana o latela lenaneo la ditumatlhaka tša polelo ya geno • Ruta goba o bušeletše modumo go tšwa go lenaneo la medumo • Ba rute go bala mantšu ao a šomišago modumo wo moswa le medumo yeo mengwe yeo e šetšego e rutilwe (Mantšu a go bileletšegago) • Ba laetše go kgaogantšha le go kopantšha mantšu • Dira mešomo ya pukutšhomo ya DBE yeo e swanetšego
	MONGWALO	Ruta leletere le leswa le mantšu	• Ke kakanyo ye botse go tswalanya mongwalo le ditumatlhaka • Ruta baithuti go ngwala tlhaka goba modumo wo ba o rutilwego (Mephato ya 2&3 – mongwalo wo o kopanego) • Ruta baithuti go ngwala mantšu le mafoko ao a šo mišago modumo • Thuša baithuti ka mokgwa wa maleba wa go swara phensele, wa go dula, wa go hlama ditlhaka, sekgoba le bogolo bja ditlhaka • Dira mešomo ya pukutšhomo ya DBE yeo e swanetšego
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ Go bala ka go abelana Go bala la mathomo	• Go bala la mathomo • Balela baithuti kanegelo ka thelelo le ka maikutlo. • Ema o hlalose moo go hlokagalago. • Šupa gomme o hlalose dika tša polelo, go akaretša: a Maswaodikga ao a nepagetšego: ditlhakagolo, dikhutlo, maswaopotšišo, maswaomakalo le ditsebjana. b šomiša lebaka la lebjaletšweledi le lebaka leo lefitilego tšweledi. c Maina, mahlaodi, madiri le mahlathi • Morago ga go bala, botšiša baithuti dipotšišo tšeo di: a Hlalosa moanegwathwadi le tabakgolo/ kgwekgwe b Hlalosa tatelano ya ditiragalo, lefelo, sebakwa le ditlamorago. c Araba dipotšišo tša maemo a godimo ka sengwalwa seo se badilwego

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Labobedi	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa Dihlopha tše 2 Metsotso ye 15 sehlopha se sengwe le se sengwe	Dudiša baithuti gabotse o ba fe mošomo wa ditumatlhaka goba wa go bala (ka bobedi goba go ipalela) Bala go tšwa go dipadišo goba dipukutšhomo tša DBE Bitša sehlopha se sennyane gore se tle se šome le wena (sehlopha sa bokgoni bjo bo swanago) Bušeletša ditumatlhaka le mantšupono le sehlopha Efa sehlopha sengwalwa seo se lego boemong bja sona Theeletša morutwana wo mongwe le wo mongwe a bala ka bo yena

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Laboraro	GO THEELETŠA LE GO BOLELA	Mešongwana ya bomolomo	Ruta mantšu a 3 a tlotlontšu ya tabakgolo Opela koša goba morumokwano Dira mošomo wa bomolomo, mohl: a Šišinya tharollo ya bothata mo sengwalweng b Bokgoni bja go anega – Kgopela barutwana go itirela kanegelo yeo e sepelelanago le tabakgolo gomme ba abelane le balekane ba bona. c O dira tsewetšo ya bomolomo d O šišinya tsela tše dingwe a šomiša ‘ge..... ke moka’ e O laodiša kanegelo ya thulaganyo le baanegwa f Fetleka, bapetša gomma a akaretša tshedimošo g O a theeletše le go fetola dithai le metlae. h Baithuti ba oketša mantšu ka gare ga dipukuntšu tša bona.
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Ruta modumo le mantšu	Šoma ka tatelano o latela lenaneo la ditumatlhaka tša polelo ya geno Ruta modumo go tšwa go lenaneo la medumo Ba rute go bala mantšu ao a šomišago modumo wo moswa le medumo yeo mengwe yeo e šetšego e rutilwe (Mantšu a go bileletšegago) Ba laetše go kgaogantšha le go kopantšha mantšu Dira mešomo ya pukutšhomo ya DBE yeo e swanetšego

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Laboraro	MONGWALO	Ruta tlhaka le leswa le mantšu	Ke kakanyo ye botse go tswalanya mongwalo le ditumatlhaka Ruta baithuti go ngwala tlhaka goba modumo wo ba o rutilwego (Mephato ya 2&3 – mongwalo wo o kopanego) Ruta baithuti go ngwala mantšu le mafoko ao a šo mišago modumo Thuša baithuti ka mokgwa wa maleba wa go swara phensele, wa go dula, wa go hlama ditlhaka, sekgoba le bogolo bja ditlhaka Dira mešomo ya pukutšhomo ya DBE yeo e swanetšego
	GO NGWALA (Beke 1 ya tikologo)	Mokgwa wa go ngwala le go ngwala ka go abelana GO NGWALA LA MATHOMO	Gopotša barutwana ka mošomo wa go ngwala Ngwala peakanyo ya gago letlapeng Ngwala moseto/foreimi ya go ngwala letlapeng Laetša baithuti GO NGWALA LA MATHOMO (Go ngwala ka go abelana) Botša barutwana go šomiša dipeakanyo tša bona le meseto ya bona go NGWALA LA MATHOMO
	GO NGWALA (Beke 2 ya tikologo)	Mokgwa wa go ngwala le go ngwala ka go abelana PHATLATŠA LE GO TŠWELETŠA	Gopotša barutwana mošomo wa bona wa go ngwala Ngwala mošomo wag ago wa matho le rulaganya mo letlapeng Lebelela di rulaganya gape Laetša barutwana go phatlalatša le go ngwala gape ka bokgwari go sena diphošo, le go tsenya sethalwa Botša barutwana gore ba phatlalatše sengwalwa sa bona Botša baithuti gore ba abelane sengwalwa sa bona le molekane – ba balelane
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa Dihlopha tše 2 Metsotso ye 15 sehlopha se sengwe le se sengwe	Dudiša baithuti gabotse o ba fe mošomo wa ditumatlhaka goba wa go bala (ka bobedi goba go ipalela) Bala go tšwa go dipadišo goba dipukutšhomo tša DBE Bitša sehlopha se sennyane gore se tle se šome le wena (sehlopha sa bokgoni bjo bo swanago) Bušeletša ditumatlhaka le mantšupono le sehlopha Efa sehlopha sengwalwa seo se lego boemong bja sona Theeletša morutwana wo mongwe le wo mongwe a bala ka bo yena

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Labone	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go itlwaetša ditumatlhaka	Bušeletša medumo ye 2 yeo e rutilwego goba e bušeleditšwego ka Labobedi le ka Laboraro Dira mošomo wa ditumatlhaka le baithuti ka phapošing, mohl: a Kopantšha medumo go dira mantšu b Kgaogantšha mantšu ka medumo c Kgaogantšha mantšu ka dinoko d Lemoga tšhomišo ya merumokwano e Bopa mantšu a dithlaka tše 3,4 goba 5. f O peleta mantšu a šomiša tsebo ya tumatlhaka g Dira mošomo wo o swanetšego wa pukutšhomo ya DBE
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ Go bala ka go abelana GO BALA LA BOBEDI	Go bala la bobedi Balela baithuti kanegelo ka thelelo le ka maikutlo Morago ga go bala, botšiša dipotšišo tšeo di akaretšago: a Tatelano (Go diregile eng pele, sa go latela, sa mafelelo) b Lefelo (mo kanegelo e diragalegago gona) c Kgopolo ya gago (Naa o ratile / Naa o nagana eng ka/ bj.bj) le go hlaloša kgopolo ya gago d Boemo bja godimo go akaretša le sebakwa le ditlamorago O šomiša di taetšo tša pono go bala dikerafo le go seka seka dingwalwa gore a bone dikgopolo. Ahlaahla bothata, lefelo le boleng bja sengwalwa ka kanegelong Kgopela baithuti gore ba hlame dipotšišo tša bona ka kanegelo gomme ba botšiše molekane
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa Dihlopha tše 2 Metsotso ye 15 sehlopha se sengwe le se sengwe	Dudiša baithuti gabotse o ba fe mošomo wa ditumatlhaka goba wa go bala (ka bobedi goba go ipalela) Bala go tšwa go dipadišo goba dipukutšhomo tša DBE Bitša sehlopha se sennyane gore se tle se šome le wena (sehlopha sa bokgoni bjo bo swanago) Bušeletša ditumatlhaka le mantšupono le sehlopha Efa sehlopha sengwalwa seo se lego boemong bja sona Theeletša morutwana wo mongwe le wo mongwe a bala ka bo yena

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Labohlano	GO THEELETŠA LE GO BOLELA	Mešongwana ya bomolomo	• Ruta mantšu a mararo a tlotlontšu ya tabakgolo • Opela koša goba morumokwano • Dira mošomo wo mongwe wa bomolomo, mohl: a Bea baithuti ka dihlopha tša go ahlaaha sengwalwa, ba šomiša moseto/foreimi (Ke ratile... / ga se ka rata... / ke nagana gore sengwalwa se se ngwadilwe go ...) b Bokgoni bja go anega – kgopela baithuti go šoma ka sehlopha gomme ba tle ka sehlogo seo ba se kwanetšego ka sehlopha c O hlaloša ka molomo d O a akanya a šomiša mantšu a go swana le Ge., ke moka e O anega kanegelo kopana ya go ba le baanegwa le tabataba f O a hlahlobišiša le go fapantšha tshedimošo g O a theeletše le go fetola dithai le metlae • O ahlaahla ditharollo tša bothata a šomiša bokgoni bja go nagana ka boemo bja godimo • O laodiša kanegelo ya go ba le mathomo, bogare le mafelelo • O hlaloša ditaba goba o bolela ka maitemogelo a gagwe ka tatelano ya maleba • O anega kanegelo a šomiša mantšu a go hlatholla, o laetša ka diatla le ka sefahlego go gatelela seo a se bolelago • O anega metlae le dithai a šomiša polelo ka boikgopolelo
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go itlwaetša ditumatlhaka	• Bušeletša medumo ye mebedi yeo e rutilwego ka Labobedi le Laboraro, gammogo le medumo ye mengwe yeo e rutilwego mo kotareng ye • Dira mošomo wa ditumatlhaka le baithuti ka phapošing, mohl: a Kopantšha medumo go bopa mantšu b Arogantšha mantšu ka dinoko c Bopa mantšu o šomiša medumo – Go humana mantšu d Ngwala mafoko a gago o šomiša mantšu a ditumatlhaka e Dira mošomo wo o swanetšego wa pukutšhomo ya DBE

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Labohlano	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ Go bala ka go abelana MORAGO GA GO BALA	• Morago ga go bala • Dira mošomo wa go tsitsinkela sengwalwa ka mokgwa wo o tseneletšego, mohl: a Hlalosa kanegelo le mogwera – molekane yo mongwe le yo mongwe o hlalosa karolo ya kanegelo ka tatelano ya maleba b Kakaretšo – Moithuti o mongwe le o mongwe o hlalosešša molekane gore kanegelo e mabapi le eng ka mafoko a 2-3 c Itire okare o botšiša moanegwa dipotšišo go tšwa kanegelong. d Dira hlathollo ya bomolomo ya kanegelo e Oketša mantšu le dihlahoso pukuntšung.
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa Dihlopha tše 2 Metsotso ye 15 sehlopha se sengwe le se sengwe	• Dudiša baithuti gabotse o ba fe mošomo wa ditumatlhaka goba wa go bala (ka bobedi goba go ipalela) • Bala go tšwa go dipadišo goba dipukutšhomo tša DBE • Bitša sehlopha se sennyane gore se tle se šome le wena (sehlopha sa bokgoni bjo bo swanago) • Bušeletša ditumatlhaka le mantšupono le sehlopha • Efa sehlopha sengwalwa seo se lego boemong bja sona • Theeletša morutwana wo mongwe le wo mongwe a bala ka bo yena

Naa o lemogile gore ka gare ga karolo enngwe le enngwe ditlwaedi di a latelwa? Lebelela ge e ba o lemogile ditlwaedi tšeo di akareditšwego:

MEŠOMO YA BOMOLOMO

Mošupologo: Hlagiša tabakgolo, Ruta mantšu a mararo a tlotlontšu ya tabakgolo, Ruta koša goba morumokwano

Laboraro: Ruta mantšu a tlotlontšu, Opelang koša goba morumokwano, dira mošomo o mongwe

Labohlano: Ruta mantšu a tlotlontšu, Opelang koša goba morumokwano, dira mošomo o mongwe

DITUMATLHAKA & MONGWALO

Mošupologo: Dira teko yeo e sego ya semolao go lekola tsebo ya tumatlhaka le mongwalo

Labobedi: Ruta modumo wo moswa le mantšu; Ruta go ngwala ditlhaka le mantšu

Laboraro: Ruta modumo wo moswa le mantšu; ruta go ngwala ditlhaka le mantšu

Labone: Dira mošomo wa go itlwaetša medumo ya ditumatlhaka yeo e rutilwego

Labohlano: Dira mošomo wa go itlwaetša medumo ya ditumatlhaka yeo e rutilwego

GO BALA MMOGO/ GO BALA KA GO ABELANA

Mošupologo: Pele re bala

Labobedi: Go bala la mathomo

Labone: Go bala la bobedi

Labohlano: Morago ga go bala

GO NGWALA

Beke 1 Mošupologo: Peakanyo

Beke 1 Laboraro: Go ngwala la mathomo

Beke 2 Mošupologo: Rulaganya

Beke 2 Laboraro: Go phatlalatša le go tšweletša

Naa se se a kwagala? Ke diphetogo dife tšeo o nyakago go di dira?

Ditumatlhaka Le Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Bjalo ka morutiši wa mephatong ya motheo, maikarabelo a gago a magolo ke go netefatša gore baithuti ka moka ba kgona go bala!

Thlahlo ya motheo yeo o swanetšego go e latela ge o ruta ditumatlhaka ke:

1 Netefatša gore o na le lenaneo la ditumatlhaka leo le feletšego, leo le akaretšago medumo ka moka ya leleme la geno.

- Lenaneo la ditumatlhaka la Sepedi Leleme la gae la NECT le loketšwe ka tlase – Hle lokologa go le šomiša goba go šomiša lenaneo le lengwe le le lengwe leo le laetšwe ke Profense, sediko goba sekolo.

2 Latela lenaneo la ditumatlhaka gabotse. O dire medumo gabotse ka tatelano:

- Netefatša gore barutwana ba kgona go kwa modumo, le go lemoga modumo mantšung.
- Ruta baithuti tswalano gare ga ditlhaka le medumo – le gore modumo o lebelelega bjang.
- Itlwaetše go kopantšha modumo le medumo ye mengwe yeo o e tsebago go bopa mantšu.
- Bala dingwalwa tšeo di na go le mantšu a modumo.
- Bušeletša medumo yeo e rutilwego kgafetša.

Thlahlo ya motheo yeo o swanetšego go e latela ge o ruta go bala ke:

- 1 Bea baithuti ka bokgoni bjo bo swanago bja go bala.
- 2 Bitša sehlopha sa go bala gomme o netefatše gore sehlopha se sengwe le se sengwe se go balela bonnyane gatee ka beke.
- 3 Leka go theeletša baithuti bao ba sokolago bonnyane gabedi goba gararo ka beke.
- 4 Šomiša sengwalwa seo se lekanetšego boemo bja sehlopha – ka dihlopha tše dingwe o tla swanelwa ke go bušeletša medumo le go bopa mantšu.
- 5 Ge o šoma le sehlopha, theeletša moithuti yo mongwe le yo mogwe a bala ka bo yena.
- 6 Ruta baithuti go bileletša medumo ya mantšu ao ba sa a tsebego – Ge moithuti a fihla go lentšu leo a sa le tsebego, mo thuše go le bileletša medumo ya lona. O seke wa le tshela goba wa bitša moithuti o mongwe gore a le bale.
- 7 Ka nako ya go bala ka sehlopha sa go hlahlwa, bea baithuti ka bobedi gore ba kgone go feleletša mešomo ya go bala mmogo mola wena o le gare o šoma le sehlopha se sennyane.

TSEBIŠO:

- A gona maletlana a go thuša baithuti bao ba nago le ditlotlo
- O swanetše gore o humane nako gore o šome le bona ka o tee ka o tee goba ka sehlopha
- Ba hloka nako e ntši ya go itlwaetša le go bušeletša mešomo ya temogo ya medumo le mesongwana ya ditumatlhaka le phaoposi ka moka ga yona.
- Wo ke mošomo wa boima ebile e le wa bohlokwa wa morutiši wa sehlopheng sa motheo

Lenaneo la ditumatlhaka: leleme la gae: Sepedi

- Go bohlokwa go ruta baithuti ditumatlhaka tša polelo ka tatelano.
- Medumo yeo e rutwago go lenaneo la Sepedi polelo ya gae la NECT e latelantšwe ka mo tlase – lokologa go šomiša se bjalo ka thlahlo.

Hle lemoga:

- ATP for ya Mphato 3 kotara 2 e laetša gore baithuti ba swanetše go tseba:
 - tumatlhaka ye nngwe e ka emelwa ke kgetho ye e fapanego ya mopeleto bjalo ka
 - maihlo > mahlo,
 - maino > meno ai > e
 - baetši > betši ae > e
 - modumo wa tlhakapedi ge o dira /w/ le /y/ (mohlala. Leboa > le**owa**/le**oya**; boa > **owa**/ **oya**)
 - Lemoga gore mopeleto wa go swana o ka emela tumatlhaka ya go fapana, mohlala, **bona** le **pona**, **boroto** le **moroto**
 - Šomiša mantšu ao a bitšwago go swana ka mafokong efela a na le ditlhalošo tša go fapana, mohlala, fihla (tate o **fihla** bošego; mma o **fihla** nama)
- Netefatša gore baithuti ba tseba medumo ye

DITUMATLHAKA				Lekola
Modumo wa tumatlhaka	Mantšu a pileletšo			
a				
b				
l	l-a-l-a = lala	b-a-l-a = bala		
e	e-l-a = ela	b-e-l-a = bela	l-e-l-a = lela	
m	m-a-l-a = mala	l-e-m-a = lema	e-m-a = ema	
o	o-m-a = oma	l-o-m-a = loma	m-o-m-a = moma	
i	i-l-a = ila	i-l-e = ile	i-m-a = ima	
d	d-i-l-a = dila	m-a-d-i = madi	l-e-d-i-m-o = ledimo	
u	d-u-l-a = dula	b-u-l-a = bula	m-a-b-u = mabu	
p	p-u-l-a = pula	p-u-d-i = pudi	p-e-l-o = pelo	
r	r-e-r-a = rera	r-o-m-a = roma	r-e-m-a = rema	
n	n-a-m-a = nama	n-a-b-a = naba	n-e-l-a = nela	
k	k-o-b-o = kobo	k-o-b-a = koba	k-u-k-a = kuka	
j	j-e-l-a = jela	j-e-l-e = jele	j-a-s-e = jase	
t	t-a-t-e = tate	t-a-b-a = taba	t-e-m-a = tema	
f	f-e-t-a = feta	f-e-l-a = fela	f-o-f-a = fofa	
g	g-a-m-a = gama	g-o-l-a = gola	g-a-t-a = gata	
s	s-e-g-a = sega	s-o-l-a = sola	s-e-f-a = sefa	

DITUMATLHAKA				Lekola
Modumo wa tumatlhaka	Mantšu a pileletšo			
š	š-a-l-a = šala	l-e-š-o-b-a = lešoba	l-e-š-a-k-a = lešaka	
h	h-e-m-a = hema	h-u-m-a = huma	h-u-e-t-š-a = huetša	
w	w-e-n-a = wena	w-e-l-a = wela	l-e-w-a = lewa	
y	y-e-n-a = yena	y-o-n-a = yona	b-o-y-a = boya	
ts	ts-o-g-a = tsoga	ts-e-l-a = tsela	ts-e-b-e = tsebe	
hl	hl-a-p-i = hlapi	hl-a-n-o = hlano	hl-a-k-a = hlaka	
lw	lw-a-l-a = lwala	lw-e-l-a = lwela	b-e-f-e-lw-a = befelwa	
tl	tl-a-l-a = tlala	tl-o-g-a = tloga	tl-o-š-a = tloša	
sw	sw-a-r-a = swara	sw-a-y-a = swaya	sw-a-b-a = swaba	
kg	kg-a-k-a = kgaka	kg-a-l-a = kgala	kg-a-r-a = kgara	
th	th-a-b-a = thaba	th-a-k-a = thaka	th-o-th-a = thotha	
oo	m-oo-k-a = mooka	m-oo-k-i = mooki	ph-oo-f-o-l-o = phoofolo	
ee	b-ee-l-a = beela	l-ee-b-a = leeba	m-ee-t-s-e = meetse	
ng	ng-a-p-a = ngapa	ng-a-k-a = ngaka	ng-a-ng-a = nganga	
nt	nt-a = nta	nt-o-m-a = ntoma	nt-e-p-a = ntepa	
mp	mp-a = mpa	mp-a-tl-a = mpatla	mp-a-l-e-l-a = mpalela	
ph	ph-o-k-a = phoka	ph-u-l-a = phula	ph-u-m-u-l-a = phumula	
ny	ny-a-k-a = nyaka	ny-a-l-a = nyala	l-e-ny-a-l-o = lenyalo	
mm	mm-a-l-a = mmala	mm-u-š-o = mmušo	mm-o-l-e-d-i = mmoledi	
nn	nn-a = nna	m-o-nn-a = monna	nn-a-k-o = nnako	
aa	m-aa-k-a = maaka	m-aa-n-o = maano	b-aa-g-i = baagi	
nw	e-nw-a = enwa	nw-e-g-a = nwega	nw-e-š-a = nweša	
šw	šw-a-b-a = šwaba	šw-a-b-i-l-e = šwabile	šw-e-u = šweu	
kh	kh-u-t-a = khuta	kh-u-p-a = khupa	m-o-kh-u-kh-u = mokhukhu	
ii	d-ii-l-a = diila	t-ii-š-a = tiiša	b-o-d-ii-d-i = bodiidi	
ll	m-o-ll-o = mollo	s-e-ll-o = sello	b-o-f-o-ll-a = bofolla	
kw	kw-e-l-e = kwele	kw-a-t-a = kwata	l-e-kw-a-t-a = lekwata	
hw	hw-i-l-e = hwile	hw-i-b-i-d-u = hwibidu	hw-i-b-i-l-a = hwibila	
tš	tš-e-a-n-g = tšeang	tš-o-l-a-n-g = tšolang	l-e-tš-a-n-g = letšang	
rw	m-o-rw-a = morwa	rw-a-l-a-n-g = rwalang	rw-e-š-a = rweša	
fš	fš-e-g-a = fšega	l-e-fš-e-g-a = lefšega	fš-e-g-i-š-a = fšegiša	
gw	gw-a-b-a = gwaba	s-e-gw-a-gw-a = segwagwa	m-o-gw-a-p-a = mogwapa	
bj	bj-a-l-a = bjala	bj-o-k-o = bjoko	bj-e-tš-e = bjetše	
fs	l-e-fs-ie-l-o = lefsielo	m-a-fs-ie-l-o = mafsielo	l-e-fs-i-k-a = lefsika	

DITUMATLHAKA				Lekola
Modumo wa tumatlhaka	Mantšu a pileletšo			
my	my-e-my-e-l-a = myemyela	my-e-my-e-tš-e = myemyetše	my-e-my-e-l-o = myemyelo	
tw	b-e-tw-a = betwa	g-a-tw-a = gatwa	r-e-tw-a = retwa	
tlw	tlw-a-e-l-a = tlwaela	tlw-a-e-tš-e = tlwaetše	o-tlw-a = otlwa	
tsw	tsw-a-k-a = tswaka	tsw-a-l-a = tswala	tsw-i-n-y-a = tswinya	
tsh	tsh-e-l-a = tshela	tsh-e-l-e = tshele	tsh-e-tš-e = tshetše	
psh	psh-i-o = pshio	d-i-psh-i-o = dipshio	i-psh-i-n-a = ipshina	
thw	thw-a-l-a = thwala	thw-e-tš-e = thwetše	thw-a-thw-a-š-a = thwathwaša	
ngw	ngw-a-l-a = ngwala	ngw-a-n-a = ngwana	l-e-ngw-a-l-o = lengwalo	
kgw	kgw-a-r-a = kgwara	kgw-a-th-a = kgwatha	l-e-kgw-a-r-a = lekgwara	
hlw	hlw-a-e-l-a = hlwaela	m-o-hlw-a = mohlwa	hlw-e-k-i-š-a = hlwekiša	
nkw	nkw-e = nkwe	nkw-e-l-e = nkwele	nkw-e-š-a = nkweša	
ntl	ntl-o = ntlo	ntl-a-b-a = ntlaba	ntl-i-š-a = ntlīša	
nts	nts-e-b-a = ntseba	nts-e-b-i-š-a = ntsebiša	nts-e-b-i-l-e = ntsebile	
ntš	ntš-e-a = ntšea	ntš-ee-l-a = ntšeela	ntš-o-l-a = ntšola	
tlh	tlh-a-b-a = tlhaba	tlh-a-k-a = tlhaka	tlh-a-k-e-n-g = tlhakeng	
khw	khw-a-e-r-e = khwaere	s-e-khw-a-m-a = sekhwama	l-e-khw-e-khw-e = lekhwekhwe	
mph	mph-a-k-a = mphaka	mph-a-t-o-n-g = mphatong	mph-a-l-a = mphala	
ntw	ntw-a = ntwala	ntw-e-l-a = ntwela	ntw-e-š-a = ntwēša	
mpš	mpš-a = mpša	d-i-mpš-a = dimpša	t-o-mpš-a = tompša	
nyw	d-ie-nyw-a = dienywa	a-nyw-a = anywa	b-e-a-k-a-nyw-a = beakanywa	
tšh	tšh-a-b-a = tšhaba	tšh-e-l-a = tšhela	tšh-e-m-o-n-g = tšhemong	
nth	nth-o-m-a = nthoma	nth-e-k-e-l-a = nthekela	nth-i-b-a = nthiba	
nkg	nkg-o = nkgo	nkg-o-m-a = nkgoma	nkg-a-m-a = nkgama	
tšw	tšw-a-f-a = tšwafa	tšw-e-l-e = tšwele	tšw-e-l-e-tš-a = tšweletša	
nthw	nthw-a-l-e-l-a = nthwalela	nthw-a-d-i-š-a = nthwadiša		
ntsw	ntsw-a-l-a = ntswala	ntsw-a-l-e-l-e-l-a = ntswalelela		
pšh	pšh-e-l-e = pšhele	pšh-e-g-a = pšhega		
nkgw	nkgw-a-th-a = nkgwatha	nkgw-e-t-e = nkgwete		
ntlh	ntlh-a-k-i-š-a = ntlhakiša	ntlhoreng = ntlh-o-r-e-n-g		

DITUMATLHAKA			Lekola
Modumo wa tumatlhaka	Mantšu a pileletšo		
nngw	nngw-a-p-a = nngwapa	nngw-a-l-e-l-a = nngwalela	
mpsh	mpsh-a = mpsha	mpsh-i-k-e-l-a = mpshikela	
mpšh	mpšh-e = mpšhe	d-i-mpšh-e = dimpšhe	
tshw	tshw-a-r-a = tshwara	tshw-e-l-e = tshwele	
tšhw	b-o-n-tšhw-a = bontšhwa	g-a-n-tšhw-a = gantšhwa	
tlhw	tlhw-a-e-l-a = tlhwaela	m-o-tlhw-a = motlhwa	
ntlw	ntlw-a-n-a = ntlwana	ntlw-a-e-l-a = ntlwaela	
ntšh	ntšh-a = ntšha	ntšh-a-b-a = ntšhaba	
ntsh	ntsh-e-p-a = ntshepa	ntsh-o-b-a = ntshoba	
ntšw	ntšw-e-l-e = ntšwele	ntšw-e-l-e-tš-a = ntšweletša	
ntšhw	kg-a-ntšhw-a = kgantšhwa	b-o-ntšhw-a = bontšhwa	
ntshw	ntshw-a-r-a = ntshwara	ntshw-e-š-a = ntshweša	
ntlhw	ntlhw-a = ntlhwa	d-i-ntlhw-a = dintlhwa	

Foreimi ya peakanyo le selota mohlala

- O ka kgetha go šomiša goba go se šomiše setlwaedi seo le hlalositšwego karolong ya go feta.
- Ntle le kgetho ya gago ya setlwaedi, o swanetše go akaretša dikarolo ka moka tša polelo tša beke.
- O swanetše go gopola go lebelela kabo ya nako ya karolo yenngwe le yenngwe. Bona letlakala la 2
- Lebelo thlahlo go lenaneopeakanyo la go boetša sekeng letlakala la 3
- Šomiša selotamohlala sa ka tlase go rekhota mošomo woo o o dirago beke le beke

DBE ATP

- Go na le Peakanyo le Selota mohlala tše 5 tše o ka di šomišago le go lota kakaretšo ya kharikhulamo mo kotareng ya 2.
- Ge e le gore o a nyaka, dira setlwaedi le mešongwana ya gago, kgonthišiša gore di latela CAPS ebile di sepelelana le Peakanyo ya Ngwaga ya go Ruta.
- Ke moka, bopa Peakanyo le Selota mohlala go lota mohlala wa kakaretšo ya Kotara ya 2.

Gopola gore, Lenaneothuto leo le beakantšwego la NECT MPHATO 1–3 Leleme la gae Sepedi le ka kgona go fegollwa mo letlakaleng la: www.nect.org.za

Tabakgolo 1:

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
BOMOLOMO	TLOTLONTŠU:		TLOTLONTŠU:	
	KOŠA/MORUMOKWANO:		KOŠA/MORUMOKWANO:	
	MEŠOMO E MENGWE:		MEŠOMO E MENGWE:	
DITUMATLHAKA	MEDUMO:		MEDUMO:	
	MEŠOMO:		MEŠOMO:	
MONGWALO	MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:		MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:	

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
GO BALA KA GO ABELANA	SENGWALWA:		SENGWALWA:	
	DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:		DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:	
	MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:		MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:	
GO NGWALA	SEHLOGO LE TIRO:		SEHLOGO LE TIRO:	
GO BALA KA SEHLOPHA SA GO HLAHLWA	DINTLHA:		DINTLHA:	

Tabakgolo 2:

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
BOMOLOMO	TLOTLONTŠU:		TLOTLONTŠU:	
	KOŠA/MORUMOKWANO:		KOŠA/MORUMOKWANO:	
	MEŠOMO E MENGWE:		MEŠOMO E MENGWE:	
DITUMATLHAKA	MEDUMO:		MEDUMO:	
	MEŠOMO:		MEŠOMO:	
MONGWALO	MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:		MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:	

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
GO BALA KA GO ABELANA	SENGWALWA:		SENGWALWA:	
	DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:		DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:	
	MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:		MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:	
GO NGWALA	SEHLOGO LE TIRO:		SEHLOGO LE TIRO:	
GO BALA KA SEHLOPHA SA GO HLAHLWA	DINTLHA:		DINTLHA:	

Tabakgolo 3:

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
BOMOLOMO	TLOTLONTŠU:		TLOTLONTŠU:	
	KOŠA/MORUMOKWANO:		KOŠA/MORUMOKWANO:	
	MEŠOMO E MENGWE:		MEŠOMO E MENGWE:	
DITUMATLHAKA	MEDUMO:		MEDUMO:	
	MEŠOMO:		MEŠOMO:	
MONGWALO	MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:		MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:	

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
GO BALA KA GO ABELANA	SENGWALWA:		SENGWALWA:	
	DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:		DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:	
	MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:		MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:	
GO NGWALA	SEHLOGO LE TIRO:		SEHLOGO LE TIRO:	
GO BALA KA SEHLOPHA SA GO HLAHLWA	DINTLHA:		DINTLHA:	

Tabakgolo 4:

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
BOMOLOMO	TLOTLONTŠU:		TLOTLONTŠU:	
	KOŠA/MORUMOKWANO:		KOŠA/MORUMOKWANO:	
	MEŠOMO E MENGWE:		MEŠOMO E MENGWE:	
DITUMATLHAKA	MEDUMO:		MEDUMO:	
	MEŠOMO:		MEŠOMO:	
MONGWALO	MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:		MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:	

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
GO BALA KA GO ABELANA	SENGWALWA:		SENGWALWA:	
	DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:		DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:	
	MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:		MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:	
GO NGWALA	SEHLOGO LE TIRO:		SEHLOGO LE TIRO:	
GO BALA KA SEHLOPHA SA GO HLAHLWA	DINTLHA:		DINTLHA:	

Tabakgolo 5:

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
BOMOLOMO	TLOTLONTŠU:		TLOTLONTŠU:	
	KOŠA/MORUMOKWANO:		KOŠA/MORUMOKWANO:	
	MEŠOMO E MENGWE:		MEŠOMO E MENGWE:	
DITUMATLHAKA	MEDUMO:		MEDUMO:	
	MEŠOMO:		MEŠOMO:	
MONGWALO	MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:		MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:	

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
GO BALA KA GO ABELANA	SENGWALWA:		SENGWALWA:	
	DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:		DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO:	
	MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:		MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA:	
GO NGWALA	SEHLOGO LE TIRO:		SEHLOGO LE TIRO:	
GO BALA KA SEHLOPHA SA GO HLAHLWA	DINTLHA:		DINTLHA:	

Lenaneo la teko

Teko ya go ithuta

- Lenaneotekolo leo le latelago le akaretša bokgoni bja bohlokwa bja tšweletšo ya go bala le go ngwala bjoo baithuti ba swanetšego go bo kgona gabotsebotse mo sehlopheng sa motheo.
- Go na le mabokgoni a bohlokwa a go bala le go ngwala ao baithuti ba swanetšego go a kgona mafelelong a Mphato wa 3.
- A go na tsela ya ka pela go ba ya bonolo ya go lekola 'teko ya go ithuta' goba teko yeo e tšwelago pele (ya ka mehla).
- Gore o dire se gabotse, o ka nyaka go leka dintlha tše di latelago:
 - a** Dira **puku ya go ngwala/rekhota kelo** gomme o dule o na le yona ka dinako tšohle.
 - b** Swaya puku ye bjalo ka puku ya **SEPHIRI**.
 - c** **Eba le karolo ya moithuti yo mongwe le yo mongwe** ka mo pukung ye.
 - d** O swanetše go dula **o lekola gore baithuti ba šoma bjang** ge letšatši le legare le eya gomme **o ngwale dintlha tša seo o se lemogilego sa go sepelelana le mabokgoni a**.
 - e** Bea šedi go baithuti bao e lego gore **ga ba dire tšwelopele**, o **šome le bona** gore o kgone go ba **thuša mo mo ba sokolago**.

Lenaneotekolo: Sehlopha sa Motheo, Leleme la gae

TŠHOMO PHETIŠI	✓
O latela melao le maikemišetšo a ka phapošing	
O laola maikutlo a gagwe	
O šoma ka bo yena	
O kgona go šoma gabotse le sehlopha	
O kgona go tsepelela le go feleletša mešomo ka nako yeo e lakanetšego	
O a gopola le go tswalanya thuto yeo a rutilwego kgale le thuto ye mpsha	
O kgona hlama le go tshwara ditswalano tše diswa gabotse	
O kgona go kgotlelela dithlotlo – ga a hwe matwa	
GO THEELETŠA LE GO BOLELA	✓
E tllhabolla le go šomiša tlotlontšu ya bothata	
O latela ditšhupetšo	
O botšiša dipotšišo	
O araba dipotšišo gabotse, a šomiša mafoko a bothata ka go oketšega.	
O šomiša mabokgoni a go bolela le dipoledišano gabotse	
TEMOGO YA MEDUMO & DITUMATLHAKA	✓
O kgaogantšha mantšu ka medumo ka molomo	
O kopantšha medumo ka molomo go bopa mantšu	
O lemoga le go bala medumo ka moka yeo a e rutilwego (O ithuta dikgokaganyo tša ditlhaka le medumo)	
O kopantšha le go kgaogantšha mantšu ao a ngwadilwego ka medumo yeo a e rutilwego	

GO BALA	✓
Ka mehla o leka go bileletša medumo (bitša medumo) ya mantšu a šomiša tsebo ya ditlhaka le medumo	
O bala dingwalwa tša matlakalatšhomo gabotse le ka thelelo yeo.	
KWEŠIŠO	✓
<i>Mo sehlopheng sa motheo, mabokgoni a a swanetše go agiwa ka nako ya Go bala mmogo/go bala ka go abelana – Ka nako yeo morutiši a balelago dingwalwa tša bothata godimo.</i>	
O laetša kgahlego le go nyaka go tseba ka kanegelo yeo e balwago	
O araba dipotšišo tše bonolo gabotse	
O laetša go gopodišiša le go latelanya diriragalo ge a araba dipotšišo tša 'ke ka lebaka la eng'.	
O kgona go akaretša ditiragalo tša bohlokwa tša kanegelo yeo e baletšwego godimo.	
O hlatholla lebaka goba molaetša wa kanegelo yeo e badilwego	
O kgona go gopola le go tswalanya ditiragalo tša dikanego tše di fetilego le kanegelo e mpsaha	
MONGWALO	✓
O swara phensele le didirišwa tša go ngwala gabotse – a šomiša mokgwa wa go kgwahliša ka menwana ye meraro gabotse	
O kgona go hlama ditlhaka ao a rutilwego gabotse ebile a bonagala gabotse	
O ngwala ka lebelo leo le lekanego – O kgona go fetša mošomo ka nako yeo e abilwego	
GO NGWALA	✓
O šomiša go ngwala go tšweletša dikgopolo tša gagwe (Ga a kopise)	
O ngwala ka noši (O šomiša maano a go ngwala go feleletša mešomo ya go ngwala yeo a e filwego)	
O šomiša tsebo ya kwano ya ditlhaka le medumo go ngwala mantšu (mopeleto wa boihlamelo)	
O balela thaka tša gagwe sengwalwa sa gagwe	

Teko ya thuto

- O ka kgetha go itirela **Teko Ya Semolao** go ya ka tlhahlo yeo e filwego go Karolo ya 1 yeo e rulagantšwego ya **SEPHOLEKE (CAPS)**.
- Ntle ga moo, go na le mohlala wa **Teko ya semolao ya Kotara ya 2** ka tlase. O ka šomiša teko ye ya semolao ka mokgwa woo e lego ka gona goba o ka e fetola gore e swanelane le phapoši ya gago.
- Go na le 'Karata ya meputso' yeo o ka tsenyago meputso ya baithuti ya karolo enngwe le enngwe.

Go Šomiša Diruburiki

- Diruburiki tše di latelago le di na le magato a mane a hlathollo.
- Di laetša le tlhahlo ya tekanyetšo legatong le lengwe le le lengwe.
- Go tlaleletša se, moputso o abetšwe tlathollo yenngwe le yenngwe. Se se laeditšwe ka mašakaneng kgauswi le hlathollo
- O ka šomiša se go leka baithuti ka mekgwa ye e fapanego, go ya ka kgetho ya sediko goba profense. Mohlala:
 - a O ka kgetha go dira tekanyetšo ya mošomo wa teko.
 - b goba, o ka kgetha go šomiša meputso ya moithuti yo mongwe le yo mongwe.

Mohlala:

- a** Morutiši wa Peter o beile sefapano go bokgoni tlhahlong e itšego.
- b** O bona difapano di wela LEGATONG LA BOBEDI ka bontši/TEKANYETŠO YA 3–4. O na le LEGATO LA 1 le tee. Kemoka o tšea sephetho sa go mo fa **Tekanyetšo ya 3**.
- c** Ke moka o šoma meputso ya gagwe go ya ka meputso ya thlatho ye nngwe le yengwe. O hwetša meputso e 5 godimo ga ye 14 ge a e arola ka 2 o hwetša 2.5. O e batametša go **Tekanyetšo ya 3**.

RUBRIKI	LEGATO 1 TEKANYETŠO 1–2	LEGATO 2 TEKANYETŠO 3–4	LEGATO 3 TEKANYETŠO 5–6	LEGATO 4 TEKANYETŠO 7
SELEKANYO 1	Moithuti o hlalosa dikarolwana tša kanegelo ka tatelano yeo e sa nepagalago (1)	Moithuti o hlalosa dikarolwana tša kanegelo ka tatelano ya maleba. Eupša o akaretša dintlha tše nnyane goba tše ntši. (2) ✗	Moithuti o hlalosa karolo e kgolo ya kanegelo ka tatelano ya maleba. . Eupša o akaretša dintlha tše nnyane goba tše ntši (3)	Moithuti o hlalosa kanegelo ka tatelano ya maleba le dintlha tšeo di lekanego go dira gore kanegelo e kwagale. (4–5)
SELEKANYO 2	Moithuti o fela a ema, a šia ebile a bušeletša mantšu goba mafokwana (1)	Moithuti o a ema ka nako yengwe, a šia ebile a bušeletša mantšu goba mafokwana. (2) ✗	Moithuti o anega kanegelo ka thelelo, o fela a ema, a Moithuti o fela a ema, a šia ebile a bušeletša mantšu goba mafokwana. (3)	Moithuti o anega kanegelo ka thelelo le ka boitshepo, ntle go ema, go šia goba go bušeletša mantšu goba mafokwana. (4–5)
SELEKANYO 3	A go na phapano go hlabošo goba segalo, moithuti ga a kwagale. (1) ✗	Moithuti o fela a fapantšha segalo ebile a hlaboša lentšu eupša se ga se nepagale ka mabaka ka moka. (2)	Moithuti o fapantšha segalo le hlabošo ya lentšu ge a bala ka go amega (3)	Moithuti o fapantšha segalo le hlabošo ya lentšu ge a bala ka kamego e kgolo (4)

Phetolelo

- Fetolela moputso wa godimo ga 14 go tekanyetšo ya 1–7 ka go arola ka 2.

Re tshepa gore o tla humana tlhahlo ye e na le mohola

- Go bohlokwa gore o lemoge gore mešomo ye ya diteko ke ditšhitšhinyo fela le mekgwa ya dipalelo ke ditšhitšhinyo fela.*
- Hle lebelela dinyakwa tša teko tša sediko le tša profense.*

Teko ya thuto: Karata ya meputso						
Maina a baithuti	GO THEELETŠA LE GO BOLELA	DITUMATLHAKA	GO BALA & KWEŠIŠO	MONGWALO	GO NGWALA	KAKARETŠO
Nomoro ya teko	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						

MPHATO 3 Kotara 2: Mohlala wa mošomo wa teko ya semmušo

2.1: GO THEELETŠA LE GO BOLELA	
MAIKEMIŠETŠO	• O dira tšweletšo ya bomolomo to hlalosa le go bapetša selo (go laetša le go bolela)
TIRAGATŠO	• Se se ka dirwa nako yenngwe le yenngwe go tloga go beke 5–8 • Dira se ka Bo Labohlano ka naka ya mešomo ya melomo • Goba ka nako ya go bala ka go abelana, mešomo ya morago ga go bala.
MOŠOMO	• Botša baithuti gore ba ikemišetše go hlaloša ka molomo. • Hlalosa gore ba swanetše go tla le se sengwe gae gore ba the ba bolele ka sona. • Sa pele. ba swanetše go bolela gore selo seo ba tlilego le sona ke eng gomme ba e laetše baithuti ba ka phapošing • Sa bobedi, ba swanetše go hlaloša gore selo seo ke sa go dira eng? • Sa boraro ba swanetše go hlaloša selo se ka mmala le ka bogolo • Sa mafelelo, ba swanetše go fapantšha selo seo le tše dingwe go ya ka : bogolo; sebopego; mmala; go ratega; mohola; e šoma bjang. • O ka fa baithuti foreimi ye gore ba šome mo go yona: • Selotsoko sa ka ke ... • Mohola wa sona ke... • Ke ye...(kgolo, sebopego,mmala) • E fapana le, Ka gore... • Laela baithuti gore ge ba ela go hlaloša, ba swanetše go ba itokišetše, ba hlaboše ebile ba se ke ba tšhaba go bušeletša. • Ka nako yeo e kgethilwego, bitša baithuti gore ba tle ba hlalose ka dilotsoko tša bona. • Dira teko o šomiša ruburiki ya ka tlase.

RUBRIKI	LEGATO LA 1 TEKANYETŠO 1–2	LEGATO LA 2 TEKANYETŠO 3–4	LEGATO LA 3 TEKANYETŠO 5–6	LEGATO LA 4 TEKANYETŠO 7
BOITUKIŠETŠO	Moithuti ga se a itokišetša eupša o humane 'selotsoko seo a ka se hlalosago. Moithuti o palelwa ke go feleletša foreimi. (1-2)	Moithuti o itukišeditše gomme o tlile le selotsoko seo a ka se hlalosago. Moithuti o palelwa ke go fapantšha dilo(3-4)	Moithuti o itukišeditše gomme o tlile le selotsoko seo a ka se hlalosago. Moithuti o fapantšha selotsoko sa gagwe le tše dingwe ka mokgwa o tee goba e mebedi. (5-6)	Moithuti o itukišeditše gomme o tlile le selotsoko seo a ka se hlalosago. Moithuti o fapantšha selotsoko sa gagwe le tše dingwe ka mekgwa ya go feta e mebedi (7)
GO ŠOMIŠA LENTŠU	Lentšu la moithuti ga le kwagale. (1)	Lentšu la moithuti le kwagala gabotse.(2)	Lentšu la moithuti le a kwagala. (3)	
THELELO	Moithuti o šia gantši, o ema sebaka se se telele, goba o bušeletša seo a se boletšego. (1)	Moithuti o fela a šia, ka nako yenngwe o fela a ema, goba a bušeletša seo a se boletšego. (2)	Moithuti o bolela ka thelelo, a ka ba le go šia mohlomongwe ga tee goba gabedi, goba a bušeletša. (3)	Moithuti o bolela ka thelelo le ka bitshepo. (4)

2.2: DITUMATLHAKA	
MAIKEMIŠETŠO	• O bopa mantšu a šomiša ka ditummogotswakwa
TIRAGATŠO	• Dira se ka Beke 7 goba 8, mafelelong a beke ka nako ya thuto ya ditumatlhaka
MOŠOMO	• Hlama moleko wa mopeleto o šomiša ditumanošipedi le ditumammogopedi goba ditumammogotharo tšeo di rutilwego goba di bušeditšwego kotareng ya 2. • Ke moka , dira lefoko la mopeleto la mantšu a 8 leo le šomišwago medumo yeo e dirilwego kotareng ya 2. • Laela baithuti gore ba bušeletše mantšu a mopeleto ao ba a akareditšwego ka thuto ya ditumatlhaka mo kotareng. • Dudiša baithuti gabotse gore ba tle ba ngwala teko. Ba laele go ngwala letšatšikgwedi le sehlogo, le dinomoro 1-6 ka go lanngela, le 7-12 bogareng bja letlakala. • Bitša mantšu a 12 a mopeleto. Laela baithuti go ngwala mantšu a bona go lebana le nomoro ya maleba, goba go thala mothalo ge eba ga ba kgone go ngwala lentšu. • La mafelelo, laela baithuti go ngwala lefoko ge o ba biletša. Bala lefoko ga tee ka lebelo leo le nepagetšego gore ba kgone ba kgone go le kwa. Ke moka bala lefoko ka diripana. Efa baithuti nako ya go ngwala. • Tšea dipuku tša baithuti gomme o di swaye. • Dira diteko o šomiša ruburiki ya ka mo fase

RUBRIKI	LEGATO LA 1 TEKANYETŠO 1–2	LEGATO LA 2 TEKANYETŠO 3–4	LEGATO LA 3 TEKANYETŠO 5–6	LEGATO LA 4 TEKANYETŠO 7
O DIRA MANTŠU KA DITUMAMMOGO LE DITUMANOŠIPEDI/ DITUMANOŠITHARO	Moithuti o bopile mantšu ao a nepagetšego a 0 go iša go a 3. (1-2)	Moithuti o bopile mantšu ao a nepagetšego a 4 go iša go a 6. (3-4)	Moithuti o bopile mantšu ao a nepagetšego a 7 go iša go a 9. (5-6)	Moithuti o bopile mantšu ao a nepagetšego a10 go iša go a 12. (7)
PILETŠO	Moithuti o dirile diphošo tše 5 goba go feta mo lefokong la (1-2)	Moithuti o dirile diphošo tše 3 go iša go tše 4 mo lefokong la piletšo. (3-4)	Moithuti o dirile phošo tše e 1 goba tše 2 mo lefokong la piletšo. (5-6)	Moithuti ga se a dire phošo mo lefokong la piletšo. (7)

2.3: GO BALA	
MAIKEMIŠETŠO	• O balela godimo go tšwa pukung ya legato leo le mo lekanego. • O šomiša mantšupono, ditumatlhaka, bokgoni bja go kwešiša popego le pileletšo ya medumo. • O bala ka thelelo yeo e oketšegago
TIRAGATŠO	• Se se ka dirwa neng kapa neng go tloga go Beke 6 go ya go Beke 8 • Dira se ka nako ya go bala ka Sehlopha Sa go Hlahlwa
MOŠOMO	• Ka nako ya go bala ka Sehlopha Sa go Hlahlwa, bitša baithuti ka o tee ka o tee gore batle ba go balele. • Sa go latela kgopela moithuti gore a bale sengwalwa sa legato leo le mo lekanetšego. Netefatša gore sengwalwa se na le mantšu a go bileletšega. • Botšiša moithuti gore ke eng seo se bego se le bonolo go yena le gore ke eng seo se mo sokoditšego. Ba botšiše gore ba ikwele bjang ge ba bala. • Leka moithuti o šomiša rubriki ya ka mo fase.

RUBRIKI	LEGATO LA 1 TEKANYETŠO 1-2 MEPUTSO 1-2	LEGATO LA 2 TEKANYETŠO 3-4 MEPUTSO 3 - 5	LEGATO LA 3 TEKANYETŠO 5-6 MEPUTSO 6 - 8	LEGATO LA 4 TEKANYETŠO 7 MEPUTSO 9 - 10
THELELO	Moithuti o bala ka go šia, o a ema ge a fihla go mantšu ao a sa a tsebego goba o fofa mantšu ao a sa a tsebego, o bušeletša mantšu goba mafokwana. (1-2)	Moithuti o bala a fela a ema goba go šia. Moithuti go ba le moo a palelwago ke go feta. (3-4)	Moithuti o a bala eupša o fela a ema mola le mola a kgaola thelelo. Moithuti o fela a palelwa ke mantšu a itšego goba popego ya lefoko. (5-6)	Moithuti o bala ka thelelo a fela a ema. Moithuti o kgona go iphošolla ge a bala mantšu a bothata goba lefoko la popego e thata. (7)
BOKGONI BJA GO BILELETŠA MEDUMO	Moithuti o hloka thekgo e kgolo ya tumatlhaka go tšwa go morutiši gore a kgone go bala mantšu ao a sa a tsebego. Moithuti o palelwa ke go kgaogantšha mantšu ka dinoko goba medumo. Moithuti o tseba mantšupono/ mantšu a mmalwa a go tšwelela kgafetšakgafetša. (1-2)	Moithuti o leka go šomiša tumatlhaka go bala mantšu ao a sa a tsebego eupša o hloka thekgo ya morutiši. Moithuti o kgona go kgaogantšha mantšu ka dinoko le medumo ka thušo ya morutiši. Moithuti o tseba mantšupono/ mantšu a mangwe a go tšwelela kgafetšakgafetša. (3-4)	Moithuti o šomiša tumatlhaka le dinoko go bitša medumo ya mantšu ao a sa a tsebego, eupša o fela a hloka thušo ya go kopantšha medumo go bopa mantšu. Moithuti o tseba mantšupono/ mantšu a mantši a go tšwelela kgafetšakgafetša. (5-6)	Moithuti o šomiša tumatlhaka le dinoko go bitša medumo ya mantšu ao a sa a tsebego, ebile o kgona go kopantšha medumo go bopa mantšu. Moithuti o tseba mantšupono/ mantšu a rutilwego ka moka a go tšwelela kgafetšakgafetša. (7)
HLOKOMELA BOKGONI BJA PILELETŠO	Moithuti o na le temogo ennyane ya bokgoni bja gagwe bja go bala le tšwelopele. Moithuti ga se hlwa a kgona go hlokomela bokgoni bja gagwe bja go bala. (1-2)	Moithuti o na le temogo e itšego ya bokgoni bja gagwe bja go bala le tšwelopele. Moithuti o thoma go hlokomela bokgoni bja gagwe bja pileletšo. The learner has ebile o kgona go abelana ka dintlha tše 2 ka tšwelopele goba ka seo se mo tshwenyago. (3-4)	Moithuti o na le temogo e botse ya bokgoni bja gagwe bja go bala le tšwelopele. Moithuti o hlokomela bokgoni bja gagwe bja pileletšo ebile o kgona go abelana ka dintlha tša bohlokwa ka tšwelopele goba ka seo se mo tshwenyago. (5-6)	Moithuti o na le temogo e botse kudu ya bokgoni bja gagwe bja go bala le tšwelopele. Moithuti o tloga a hlokomela bokgoni bja gagwe bja pileletšo le bokgoni bja kwešišo ebile o kgona go abelana ka dintlha tša bohlokwa ka tšwelopele goba ka seo se mo tshwenyago (7)

2.4: KWEŠIŠO	
MAIKEMIŠETŠO	Go theeletša le go swaraganya le sengwalwa go: • Araba dipotšišothwii ka dintlha tša mabapi le sengwalwa • Go phopholetša • Tatelano ya ditiragalo ka nepo • Go kamaka • Go dira ditekanyetšo
TIRAGATŠO	• Se se ka dirwa nako yenngwe le yenngwe go tloga go beke ya 4 go ya go beke ya 7 • Dira se ka Labohlano ka nako ya mešomo ya bomolomo: Go ahlaahla go bala ka go abelana/ go bala mmogo ka nako ya go bala ka go abelana: Morago ga go bala.
MOŠOMO	• Šomiša kanegelo ya go bala ka go abelana ya beke yeo e fetilego. • Dudiša baithuti gabotse gore ba kgone go fetša mošomo wo. • Ke moka biletša baithuti ka o tee ka o tee tafoleng ya gago gore a tle a kgone go dira teko. • Kgopela baithuti go araba 1–2 ya mehuta yeo e latelago ya dipotšišo ka sengwalwa: Dipotsisothwii ka dintlha tša kanegelo 1 Ke mang.....? 2 Ke eng.....? 3 Neng.....? 4 Kae.....? Dira diphopholetšo 1 Naa o nagana gore ke eng seo se tlogo diragala? Ke ka lebaka lea eng? 2 Naa o nagana gore kanegelo e tla fela bjang? Ke ka lebaka la eng? Tatelano 1 Naa go diragetšeng mathomong a kanegelo? 2 Naa go diragetšeng mafelelong a kanegelo? 3 Go diragetseng ka morago.....? 4 Ke eng seo se diragetšego pele.....goba.....? Go kamaka 1 Naa o ka kamaka o reng kago tšwa.....? 2 Naa o nagana gore.....? 3 Ke ka lebaka la eng o nagana.....? Ditekanyetšo 1 Naa o nagana gore se ke selo sa nnete seo o bego a swanetše go se dira? Ke ka lebaka la eng o realo? 2 Naa o nagana gore se e be ele selo seo o sa swanelago go se dira? Ke ka lebaka la eng o realo? 3 O ka kgona go dira teko ka tiro ya moanegwa? • Leka moithuti yo mongwe le yo mongwe o šomiša ruburiki ya ka mo fase.

RUBURIKI	LEGATO LA 1 TEKANYETŠO 1-2	LEGATO LA 2 TEKANYETŠO 3-4	LEGATO LA 3 TEKANYETŠO 5-6	LEGATO LA 4 TEKANYETŠO 7
GO BOTŠIŠA DIPOTŠIŠOTHWII KA DINTLHA	Moithuti o gopola ntle ye tee gabotse. (1-2)	Moithuti o gopola dintlha tše dingwe ka hlohloletšo (3-4)	Moithuti o gopola dintlha ka moka tša kanegelo ka hlohloletšo (5-6)	Moithuti o gopola dintlha kamoka tša kanegelo gabotse, ka lebelo. (7)
GO PHOPHOLETŠA	Moithuti o palelwa ke go phopholetša ebile ka a kgone go fahlela karabo ya gagwe (1)	Moithuti o a phopholetša ebile o kgone go fahlela karabo ya gagwe. (2)		
TATELANO	Moithuti o palelwa ke go latelanya ditiragalo ntle le thekgo (1-2)	Moithuti o latelanya ditiragalo ka thekgo (3-4)	Moithuti o latelanya ditiragalo ntle le thekgo eupša o tšea nako (5-6)	Moithuti o latelanya ditiragalo gabotse, ka lebelo ntle le thekgo (7)
GO KAMAKA	Moithuti o palelwa ke go kamaka ka moanegwa le ge a fiwa thekgo. (1)	Moithuti o kgona go kamaka ka moanegwa ntle le thekgo. (2)		
GO DIRA DITEKANYETŠO	Moithuti o palelwa ke go dira ditekanyetšo ka moanegwa le ge a fiwa thekgo. (1)	. Moithuti o kgona go dira ditekanyetšo ka moanegwa ntle le thekgo. (2)		

2.5: MONGWALO	
MAIKEMIŠETŠO	O hlama maletere a manyane le a magolo gabotse ka mongwalo wo o kgomaganego goba wa mothikitho
TIRAGATŠO	Dira se o šomiša thuto ya mongwalo ya beke 5 – 6 goba 7–8.
MOŠOMO	Ruta thuto ya mongwalo bjalo ka mehleng. Ge baithuti ba kopolla letlapeng , sepela sepela gomme o lemoge dilo tše itšego. Tšea dipuku tša baithuti mafelelong a thuto Lekola mongwalo wa moithuti yo mongwe le yo mongwe o šomiša rubriki ya ka tlase.

RUBRIKI	LEGATO LA 1 TEKANYETŠO 1–2	LEGATO LA 2 TEKANYETŠO 3–4	LEGATO LA 3 TEKANYETŠO 5–6	LEGATO LA 4 TEKANYETŠO 7
MONGWALO	Moithuti o palelwa ke go ngwala gabotse le ka bokgwari ka mongwalo wo o kopanego goba mothikitho. Mongwalo ga o lekanele, ga a kgone go hlama maletere a manyane le a magolo gabotse, sekgoba ga se lekanele gabotse. (1–2)	Moithuti o fela a palelwa ke go ngwala gabotse le ka bokgwari ka mongwalo wo o kopanego goba mothikitho. Mongwalo o fela o sa lekanele gabotse, ka nako enngwe ga a hlame maletere a manyane le a magolo gabotse, goba ga a dire sekgoba se se lekanetšego gare ga mantšu. (3–4)	ngwala gabotse le ka bokgwari mabakeng a Mantši ka mongwalo wo o kopanego goba mothikitho. Mongwalo, bogolo bja maletere le hlamego ya maletere a manyane le a magolo e a nepagala mabakeng a mantši le sekgoba e ba seo se lekanetšego. (5–6)	Moithuti o ngwala gabotse le ka bokgwari ka mongwalo wo o kopanego goba mothikitho. Mongwalo wa gagwe o lekanetše. Maletere a manyane le a magolo a hlamilwe gabotse le sekgoba ke seo se lekanetšego. (7)

2.6: GO NGWALA	
MAIKEMIŠETŠO	O ngwala kanegelo goba sengwalwa sa boitlhamelo sa mafoko a 10. O bala le go rulaganya sengwalwa sa gagwe.
TIRAGATŠO	Dira se ka lenaneothuto la Go Ngwala ka beke ya 6 goba ya 8
MOŠOMO	Ruta thuto ya go bala bjalo ka mehleng. Tšea dipuku tša baithuti ka morago ga tikologo ya go ngwala. Leka moithuti yo mongwe le yo mongwe o šomiša rubriki ya ka tlase.

RUBRIKI	LEGATO LA 1 TEKANYETŠO 1-2	LEGATO LA 2 TEKANYETŠO 3-4	LEGATO LA 3 TEKANYETŠO 5-6	LEGATO LA 4 TEKANYETŠO 7
GO NGWALA: BOTELELE LE POPEGO	Moithuti o ngwadile mafoko a ka tlase ga 6 a go nepagala. (1-2)	Moithuti o ngwadile mafoko a 6-7 ka nepagalo. (3-4)	Moithuti o ngwadile mafoko a 8-9 ka nepagalo. (5-6)	Moithuti o ngwala mafoko a 10 goba go feta. (7)
MASWAODIKGA	Moithuti o palelwa ke go šomiša ditlhakakgolo le dikhutlo, difegelwana le maswaopotšišo gabotse le ka nako tšohle	Moithuti o šomiša ditlhakakgolo le dikhutlo gabotse eupša o palelwa ke maswaodikga a mangwe.	Moithuti o šomiša maswaodikga ao a a rutilwego ka moka gabotse le ge ele gore o fela a dira dipošo	Moithuti o šomiša maswaodikga ao a a rutilwego ka moka gabotse ebile ga a dire dipošo tše dintši

